

УДК 343.976(497.115)“199/...” ;
343.575(497.115)“199/...”

Хајџица БЕРИША*

ЗАЧЕТАК И РАЗВОЈ ЗЛОУПОТРЕБЕ И ИЛЕГАЛНОГ ПРОМЕТА ДРОГЕ НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ**

Ајсџиракџи: Наркоманија (токсикоманија) је постала глобални социјални, психомедицински, економски и политичко-правни проблем седамдесетих година двадесетог века. Крајем XX и почетком XXI века ова пандемија, бела кула, постаје важан ослонац и потенцијал економским појавама, социјалним и политичким кризама у свету и код нас. Она је угрозила стабилност одбрамбено-безбедоносног система у многим, а посебно у земљама у транзицији.

Кријумчарење дрога и деловање наркомафија у савременом свету по својој бруталности и масовности превазилази све облике класичног терора и тероризма, а илегална производња, промет и трговина дрогама је постала златна подлога тероризма, чији се облици манифестују и на нашим просторима. То је посебно узело маха у периоду сепаратистичког покрета разбијања СФРЈ 1981–1992. и 1998, који траје и данас на просторима Косова и Метохије, Бујановаца, Прешева, Медвеђе, одакле су данас пренета тежишта на Македонију. Такво деловање постало је битна карактеристика албанских националиста и сепаратиста преко сопствене наркомафије и тероризма на Косову и Метохији.

Кључне речи: дрога, наркоманија, наркотероризам, кријумчарење.

Зачетак и развој злоупотребе и илегалног промета дроге

Откада је човек спознао умирујуће и охрабрујуће дејство напитака добијених из биљака, оне су имале значајну примену код ратника и у рату. Међутим, све до педесетих година 20. века психоактивне дроге

* Наставник на Катедри за стратегију Војне академије Министарства одбране Републике Србије, hatidza.berisa@mod.gov.rs

** Рад је написан у оквиру пројекта *Материјална и духовна култура Косова и Метохије* (ев. бр. 178028), који је одобрило и финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

у те и друге сврхе нису злоупотребљаване, нити је та примена била масовна. Тек је открићем психоактивних синтетичких дрога почела злоупотреба тих хемијских производа, организовано и појединачно. Појединици су на тај начин доспевали у психофизичку зависност, а организована и добро осмишљена злоупотреба психоактивних дрога добила је широко поље индикација:

1. Илегална трговина дрогама ради куповине оружја и војне опреме, односно финансирања обуке војске и специјалних снага за извођење ратних и терористичких дејстава у циљу обарања политичког система и сепаратизма у сопственој држави;
2. Злоупотреба психоактивних дрога за одржавање мотивације и активности војника у рату и извођење специјалних терористичких злодела противнику и цивилном становништву;
3. Злоупотреба психоактивних дрога за обрачун са мафијашким вођама, за атентате и онеспособљавање војних старешина, државника и истакнутих вођа политичких партија;
4. Злоупотреба психоактивних „дрога истине“ за испирање мозга („Wash brain“) ради прикупљања обавештајних података;
5. Злоупотреба психоактивних дрога у производњи и увођење у формацијско наоружање армија војних сила психохемијских бојних отрова (АСД-25, БЗ-једињења).

Према историјским подацима, многи стари народи су користили дроге (сокове, чајеве, лишће) у доба ратовања како би својим ратницима отклонили страх и повећали храброст. Тако су стари Викинзи пред полазак у битку узимали лишће биљке коке за жвакање и на специјалан начин припремљене мексичке гљиве, које су садржале халуциногене (псилоцидидиб, мескалин, псилоцин и др.), како би подстакли храброст и мржњу према непријатељу.¹

Биљне дроге су коришћене у исте сврхе, али не организовано, већ појединачно и с времена на време, у верским и војним ритуалима. У то доба су много чешће коришћене биљне дроге у облику чајева, екстракта,² за атентате на познате личности, војсковође и црквене великодостојнике. Касније, када

1 То су активне дроге, које доводе до правог душевног растројства личности, до снажних халуцинација у свим чулима (вида, осећаја, слуха), одсуства бола и лажне храбрости, проузроковане страхом и мржњом према противнику, над којим је конзумент у стању да изврши масакр ради сопствене „заштите“ и спасавања.

2 Познати су чајеви од лишћа олијандера, атропе беладоне, напитака мексичког кактуса, бунике и др, који тридесетак минута после употребе проузрокују лудило – које се у то време лечило доживотним затварањем у казамате и грађевине на острвима дубоко на морској пучини.

је човек упознао многе метале, базе, киселине и соли, као што су арсеник и цијанкалијум, то су постала средства избора за атентаторе на дворовима.³

Као оружје у Првом светском рату употребљавани су бојни отрови: хлорацетофенон, хлоргас, фозген, дифозген, цијановодонична киселина и иперит. Тако је промовисано моћно хемијско оружје за масовно онеспособљавање и убијање људи и животиња (ратне живе силе). Опојне дроге и синтетички препарати су масовно употребљавани и у Другом светском рату. У овом рату је коришћено биолошко оружје, а такође и нуклерано. Тако је комплетирано оружје за масовно уништење: хемијско, биолошко и нуклеарно оружје. Хемијска средства су била моћно оружје у ликвидацији познатих емигранта из Југославије, Бугарске и Русије, коју су вршиле обавештајне службе ових земаља у западној Европи и САД.

Злоупотреба психоактивних дрога на Косову и Метохији

Зачетак и развој злоупотребе и илегалног промета дроге на Косову и Метохији можемо да посматрамо кроз период рађања и буђење свести да се до новца може лако доћи без муке и рада. Први почеци се вежу за период студенских демонстрација 1981. године, када је нађена прва дрога у једном кафићу у Приштини.⁴

Када је реч о сепаратизму Косова и Метохије и тероризму на том тлу у остваривању идеје Шиптара да формирају Косово Републику, посебно место има дрога. Овај терористички рат Шиптара против домицилног становништва Косова и Метохије, Срба и свеукупног српског народа, још увек траје.

Антијугословенска емиграција шиптарског порекла у сарадњи са хрватском емиграцијом од самог настанка 1945/1946. године, представљала је најагилнију и најопаснију снагу специјалног рата против наше земље. Од првобитног броја 20.000–30.000, нарасли су до 700.000 активиста, равномерно распоређених у САД, Канади, Аустралији, Белгији, Немачкој, Италији, Шведској, Швајцарској и Турској. Овде ће бити речи само о њиховим активностима у илегалном промету дрога и оружја, а није на одмет истаћи да су ове организације у читавом послератном периоду биле веома активне и:

- да су извеле више стотина мањих и већих терористичких акција против државе и њених грађана у земљи и иностранству;

3 Цијанкалијум и арсен најчешће су стављани у торте или чашу вина и на тај начин непун час после употребе проузроквали би смрт конзумента. О тој врсти атентата и сменама династија написана су многа ремек-дела у класичној књижевности.

4 М. Лопушина, *Балканска смрт*, Легенда, Чачак, 2000.

– да су се повезале са многим државницима, владама, обавештајним службама у читавом свету на послу рушења комунистичког система, где су доминатно место имали бивши СССР и Југославија, да су посебно добро организовали и усавршавали антијугословенску пропаганду у свету и међунационалну мржњу у земљи, уз свестрану подршку неких земаља у свету.

Посебно поглавље је посвећено методама ширења наркоманије код деце и омладине у Југославији. Дрога би се кријумчарила преко Шиштара и гастрабјтера и нудила за симболичну цену деци у школама, омладинским клубовима и посебно на екскурзијама и за време летовања. Зато се кренуло организовано и на широком фронту. Дрога – новац – оружје, дрога – новац – српска имовина на Космету, дрога – новац – пропаганда, мито, корупција, демонстрације, терористичке акције, дрога – новац – политички покрети, сепаратизам – рат.

Непосредни извршиоци овог важног посла илегалног промета дрога и оружја и стварања огромног црног капитал, били су опет припадници екстремне емиграције и гастрабјтери Шиштари и Хрвати. Несметан рад ових мафија обезбедили су светски моћници, обавештајне службе, полиција. Већ 1995. године 85% кријумчарених дрога из азијских земаља путује у Европу преко чувене Бујановачке везе и Приштине кроз Ниш и Београд – Загреб – Љубљану – Милано –Брисел, где се претвара у доларе и марке. Стеченим новцем шиштарски кријумчари купују оружје, које се истим путем враћа на Косово и Метохију.⁵

Дрога и оружје од места набавке до места продаје достижу цену двадесет до сто пута већу. Профит директно иде у џеп кријумчара и њихових ментора. У Бриселу је 1985. године откривена велика група шверцера Шиштара која је трговала хероином на челу са Азир Хазиријем, политичким емигрантом и чланом клана Идриз Сефер из Приштине, који се залаже за стварање Републике Косово, као прве степенице ка сједињавању са Албанијом. Истурени пункт овог клана је у Бриселу, из ког се руководи тајним каналима размене оружја и дрога.

Главни центар албанске наркомафије за набавку дроге је Истамбул. У овом граду живи око 700.000 шиштарско-турских емиграната из Југославије, који су се овде настанили 1914, 1915, 1968. и 1998. године. Ради се о политичким емигрантима. Они делују на највећој раскрсници три континента и највећој „бувљој“ пијаци на свету потпуно „легално“. Преко рођачких веза у земљи успоставили су трајне канале за слање дроге, оружја, фалсификованог новца – пре свега на Косову и Санџаку, а одатле ка западној Европи и САД.

5 Према подацима МУП-а РС, *Безбедносћ*, 06/01. Београд.

Ови канали из Истамбула преко Југославије су директно повезани са великим дистрибутивним центрима – Миланом, Римом, Корзиком, Бриселом и Њујорком, где се доставља дрога, а у супротоном смеру стиже најсавременија опрема и наоружање.

Према саопштењу МУП-а Србије, у току 1981. и 1982. године, у јеку албанских демонстрација, милиција је открила осамнаест кријумчарских група и запленила 1700 комада оружја са 10.000 метака и нешто експлозива – све намењено устаницима за остварење идеје Косова Републике. Тренутно највећа опасност човечанству прети од препродаваца дроге, затим од тероризма и онда од привредног криминала. Шверц дроге је захватио читав свет, а политичког насиља је све више. Ова два кривична дела су тесно повезана.⁶

Албанска мафија у многим државама почела је да се обрачунава са домаћим подземљем. Има индиција да су нека професионала убиства због хероина почињена и у Београду по налогу ове мафије. Друга опасност која прети од албанског подземља јесте њено укључивање у политички живот на Космету.

О континуираној активности албанског кријумчарског лобија и након увођења санкција 1992. и рата 1999, говори податак о количини заплењене дроге у току 1997. године, када је на подручју Косова и Метохије заплењено 22 кг хероина, а у 1995. години око 30 кг. Са оживљавањем уходаног пута дроге преко наше земље још више је интензивирана њихова активност, о чему илустративно говоре подаци о реализованим запленама на граничним прелазима, где је одузето око 600 кг хероина намењеног западном тржишту. У илегалном промету свих врста дрога њихова улога је била различита, почев од организатора транспорта, преко трговаца на велико, до набављача и помагача у целом послу.⁷

Само неколико напред изнетих примера показује да је илегални промет дрога у организацији Албанаца са Косова и Метохије у периоду 1980–1999. године обезбедио огроман капитал и савремено оружје и ратну опрему за сепаратисте, за постизање њихових циљева. Тако стечени капитал обезбедио је:

- наоружавање тзв. Ослобдилачке војске Косова,
- финансирање лобија у западноевропским земљама и САД, психолошко-пропагандни рат у иностранству,

6 Још 1988. године Рејмонд Кендал, генерални секретар Интерпола, на конференцији за новинаре у Београду признао је да је дрога највећа опасност свих земаља и њихових полиција у свету. <http://www.stormfront.org/forum/t330758>, [30. 10. 2006].

7 Према подацима МУП-а, који су добијени путем Интернета (сајт МУП-а Републике Србије, <http://www.mup.gov.rs/cms/resursi.nsf/InformatorMUP>, [20. 02. 2003]). Влада Републике Србије за Косово и Метохију, *Албански тероризам и организовани криминал на Косову и Метохији*, <http://www.srbija.gov.rs/kosovo-metohija/?id=19991>, [20. 05. 2012] и *Безбедносн*, бр. 06/01.

- финансирање терористичких акција у сопственој земљи против цивила и државе,
- откуп имовине Срба на Косову и Метохији и етничко чишћење јужне српске покрајине.

Након агресије НАТО снага на нашу земљу у току 1999. године, одласком наших снага безбедности са Косова и Метохије и преузимањем ових послова од стране војних и цивилних снага УН, Косово и Метохија је, захваљујући скоро непостојећој контроли граница, постало главно „складиште“ опојне дроге на Балкану. Одавде се дрога дистрибуира према Европи и Америци, а огроман профит који албанска наркомафија остварује овим пословима користи за набавку оружја.

Настанак, делатност и развој албанске наркомафије и шиптарског тероризма

Од самог почетка илегална трговина дрогама схваћена је као „златна полуга“ шиптарског сепаратизма. Шиптарска наркомафија после 1981. године је веома организована, заснована на племенској повезаности и оданости „глави породице“ и строгој тајности давањем „бесе“, полако, корак по корак, освајала тржиште психоактивних дрога у читавом свету. Њена агресивност у кријумчарењу дрогама и довлачењу наоружања и капитала на Косово и Метохију указује на то да ова мафија има снажну подршку ван подручја Југославије.

Све до почетка седамдесетих година албанска наркомафија била је у сенци. Када су осамдесетих албански емигранти и националисти на Космету, а пре свега, у Албанији и иностранству, схватили да дрога може да буде извор финансија политичког насиља на путу ка пројекту Велика Албанија, кријумчарење је постало професија организованог шиптарског подземља, које тада почиње самостално да ради.

Крајем осамдесетих и почетком деведесетих година на челу ових мафија нашле су се и вође шиптарских партија, као што су ДСК, односно представник владе Косово Републике у егзилу. То потврђује да су они апсолутни господари два фонда, у Немачкој и Швајцарској, у које се уплаћују сви „вишкови“ од трговине дрогама. Уз то, сви гастрабајтери Шиптари уплаћују 3% од личних примања у те фондове, из којих се плаћају функционисање органа и терористичке акције у систему остваривања идеје Косово Република.⁸

8 Француски лист *Поен* прво подсећа да су од јесени 1998. године две највеће заједнице косметских Албанаца у западној Европи, њих 180.000 у Швајцарској и 150.000 у Немачкој, финансирале Демократски савез Косова прилозима у висини од три одсто зараде. То је, наводи лист, „обезбеђивало 40% буџета сепаратистичке владе у Приштини“ пре него што се поменута дијаспора окренула према ОВК, која се одмах показала много

Политички интереси албанских алтернатива на Косову и Метохији и антијугословенски оријентисане емиграције Шиштара у свету су се поклопили, а ти интереси и политички програми сепаратистичког деловања су постали јединствени. Будући да је управо шиштарска емиграција била мозак и управљач шиштарске наркомафије, Косово Република би се у другој фази припојила Албанији и створила Велику Албанију на Балкану, на туђим земљама. Радили су јединствено, сви Албанци, Шиштари, муслимани у Србији, а добили су политичку подршку од бивших република СФРЈ – Словеније, Хрватске и муслиманског дела БиХ. Изван земље добијена је подршка Албаније, Турске, Ирана, Европске уније и САД.

Косовска алтернатива могла је да ради шта хоће, шиштарска наркомафија је негована, помагана и чувана као новорођенче у колевици исламског фундаментализма, немачких мерцедеса, швајцарских банкара, хонгконгшког бизниса и америчко-натовске силе, која је успостављала свој нови светски поредак. Почев од 1976. године, шиштарска наркомафија је остварила око 1,7 милијарди долара од промета психоактивних дрога; та зарада после 10 година (1986) порасла је на 7 милијарди, од 1996. године чак 17 милијарди, а у 1999. години достигла је 40 милијарди. На овим прљавим пословима ангажовано је више од 700.000 емиграната гастрабајтера, криминалаца, избеглица, као и велики број чланова њихових породица који живе на Косову и Метохији, у Македонији, Црној Гори и Србији.⁹

У периоду од 1983. до 1987. године већ су били формиран центри за трговину дрога у насељима Врањевац код Приштине, Гавран у Гњилану, Душаново у Призрену, Јуник код Дечана, и село Трновци крај Бујановца (од 1983. године убележено је црвеним словима у свим картама Интерпола као центар за илегални промет дрога и оружја). До 1990. године шиштарском наркомафијом управљале су бројне фашистичке емигрантске партије и кланови¹⁰ у Европи, САД и исламском свету.

захтевнијом и која је, после уласка НАТО на Космет, преузела власт у овој српској покрајини. Тако су паре из шиштарског подземља, некад даване лидерима ДСК, за само месец дана прешле у руке шиштарског лидера ОВК, ког је Америка снажно подржала. <http://arhiva.glas-javnosti.rs/arhiva/1999/07/20/srpski/P99071914.shtm> [19. 07. 1999].

9 М. Лопушина, *нав. дело*.

10 Савез Косовара – формиран 1949. године; Призренска лига у избеглиштву – 1961. у Њујорку; Национално-револуционарна косовско-албанска демократска организација, која има најужу сарадњу са усташким организацијама у Немачкој и Шпанији и издаје лист *Беса* – 1977. у Дизелдорфу; Албански демократски савез – за Велику Албанију; Отпор Косова – за Републику Косово; Комитет Слобадна Албанија – 1949. у Паризу; Црвени фронт – Front Kuq – 1977. у западној Европи, са програмом Косово Република – интернационализација косовског проблема; Покрет за Албанску СР у Југославији – ПАСРЈ делује од 1982. године у Немачкој, Швајцарској, Аустрији, Белгији и Француској са програмом тероризмом до Косова Републике, итд.

Програм ових партија и кланова ни по чему се не разликује од програма новоформираних алтернативних партија 1990. године на Косову и Метохији: Демократског савеза Косова (ДСК), Албанске алтернативе, синдиката. Емигрантске и ове домаће партије и покрети су били под пуном заштитом обавештајних служби Турске, Ирана, неких западноевропских земаља и САД.

Данас је већ познато да шиптарску мафију од самог почетка подржавају и помажу исламска организација Рабита, албанска и турска обавештајна служба, разне политичко-терористичке организације екстремне албанско-хрватске емиграције. Геополитичка опсерваторија дрога у картама путева илегалног промета дрогама означава Косово и Метохију као „пиштољ“, што је симбол „нерва рата“ на територијама где су смештени центри за илегални промет дрога и оружја.

Да бисмо могли да боље сагледамо моћ албанске наркомафије, постављамо питање откуд да Албанци у толиком броју учествују у кријумчарењу дрогом. Добри познаваоци косовских прилика, а и сами Албанци, наводе неколико момената. Прво, сам карактер Албанаца, који су као номадски и трговачки народ некада куповали и препродавали стоку по Србији и Македонији. Тај трговачки ген временом је модернизован, па су Албанци са стоке прешли на много уносније наркотице. Друго, јака и бројна албанска колонија у Турској, пре свега у Истамбулу, где живи преко педесет хиљада емиграната из Југославије, отишлих педесетих година, који су у међувремену постали главна пословна веза Албанаца са Косовом и Метохијом који тамо купују дрогу. Треће, отвореност Југославије према свету, што је дало могућност Албанцима да крену у Европу, најпре као гастрабајтери, а потом и као професионалци у подземљу. Четврто, извесна политичка наклоњеност западних држава према Албанцима као наводно угроженој мањини у Србији, што су они искористили да у Европи формирају своје политичке и криминалне организације.

Систем је тако организован да је службама безбедности у њега веома тешко убацати своје људе, поготову на Западу. Разлога за ово је више, а основни су: недовољан број сарадника који познају албански језик, то што чланови породица држе реч, никоме не верују и зато се запошљавају само људи од поверења.

Према званичним подацима, активности шиптарске наркомафије су у периоду 1968–1989. године биле у сталном успону. У том периоду је заплењено 22 тоне хашиша, 133 кг морфијума и 1.000 кг хероина. Само у периоду 1984–1989. године у западноевропским земљама ухапшено је 1.000 дилера, од којих је 80% Шиптара – шверцера, од којих одузето 500 кг дроге. У нашој земљи је у исто време поднето 2.480 кривичних пријава против наших грађана због шверца дрога. Од њих је 85% против Шиптара и 219 против странаца.¹¹

11 М. Лопушина, *Балканска смрт*, 83–86.

Уместо ухапшеног Сулејмана Јакушија (1983), на чело наркомафије Шиптара долази Даут Кадровски (1984), који је из Истанбула (где живи као азилант) преко Приштине у западне земље пребацио 150 кг хероина, крај Приштине формирао лабораторију (малу фабрику) за прераду морфинске базе у хероин и избегао хапшење када је 1987. године његова група од 47 чланова ухапшена.

Познати центри за дистрибуцију дроге под контролом шиптарске мафије су у Швајцарској, Италији, Белгији, Немачкој, Аустралији и САД, а главни центри за набавку дрога су у Турској (Истанбул) и у Бугарској. Ту је и седиште шиптарске наркомафије. У Турској ова мафија има пуну заштиту исламских фундаменталиста, чак и неких парламентарних политичких партија, обједињених у покрет Туркеш, под називом „сви вукови“, са циљем обнављања Отоманске империје.

У лето 1988. године, према подацима Интерпола, албанска (шиптарска) наркомафија успела је да преузме примат од до тада много познатијих наркомафија (колумбијске, сицилијанске) и да стави под своју контролу илегална тржишта опојних дрога:

САД	40%
Немачко	60%
Швајцарско	50–80%
Данско	60%
Холандско	40%
Мађарско	50%

Поред добро познатих „веза“ – балканске, швајцарске, италијанске, успоставили су и ваздушни мост Истанбул – Београд – Њујорк, којим допремају 50% укупних количина хероина за тржиште САД.

На тај начин се остварују баснословне суме новца,¹² којим се врши инвестиција у пицерије у власништву Албанаца у земљама где је новац „зарађен“, а већи део новца се користи за куповину оружја за Косово, улаже се у посебне банке (ради „прања“), а онда се шаље рођацима на Косово ради откупа српске имовине, финансирања сепаратистичких покрета и странака.

Илегалну трговину дроге редовно прати и илегална трговина оружја. Твз. „народни револуционарни покрет“ учествује у дистрибуцији дроге и тиме финансира своју борбу и поткопава режим против којег се бори.

12 Као паритет се наводи податак да је једна шиптарска породица „за месец дана продала 100 кг хероина у граду Солотурну у Швајцарској за 150.000.000 CHF, и да јој је остало 100.000.000 CHF чистог прихода, којим се врши инвестиција у пицерије у власништву Албанаца. Види: Д. Лучић, *Тајне албанске мафије*, Космос, Београд, 1988, 23.

Међутим, велики новац често мења идеје. Од борбе за сиротињу не остаје ништа и терором се, у ствари, штити сопствени интерес.

Познато је да је 1996. године само на илегалном тржишту САД остварен промет од 380 милијарди долара, од чега је чиста зарада мафије 100 милијарди долара. Ако је удео албанске мафије у читавом свету 10% од помешане суме, онда њен обрт износи 38 милијарди, а чист приход 100 милијарди долара.¹³ Крајем двадесетог века Албанци су на Косово и Метохију дочекали као савезника најјачу државу света – Америку. ЦИА и Пентагон директно су војнички и финансијски помагали Албанце, толико да су покушали да од ОВК начине армију и пешадију за НАТО инвазију на Југославију.

Запад није давао свој новац за програм „обучи и наоружај“, већ је дозвољавао да албанско подземље само прави паре и плаћа своје националистичке покрете.

На подручју Шпаније делује око 600 мафијаша косметских Албанаца, од којих је већина доспела из Немачке, одакле су протерани као опасни. Мафију косметских Албанаца је одликовала насилност и агресивност у потрази за новцем. Ова нова мафија у Шпанији је донела са собом и нецивилизован начин живота и организације.¹⁴ Сличан проблем крајем 1999. године, када су међународне снаге на Косову и Метохији легализовале ОВК и албанску власт финансирале делом из наркокартела, имала је и Словачака. Братислава је, наиме, последњих година постала један од јаких центара албанског подземља у Европи.

У Мађарској се албанска наркомафија појавила почетком деведесетих година, када је кренула на север, да шири своје илегално тржиште. Био је то пут којим су кретале албанске избеглице и лажни азиланти. У Мађарској постоји пет организованих албанских група које се баве трговином дрога. Албанци продају у Будимпешти, Мишколцу и Сегедину, али и у другим градовима. Тим послом се бави 800 Албанаца са Косова и Метохије. Албанци су најјачи клан у Мађарској, јер су за врло кратко време успели да потисну Русе и Италијане. Само у Будимпешти има 4000 наркомана, који дневно за албанску дрогу дају 100.000 марака. Тај новац Албанци не троше у Мађарској, већ га враћају на Косово и Метохију, улажу у своје нове послове са дрогом, у своја имања, али и у политички програм звани Велика Албанија.¹⁵

13 То би значило да би 10.000 албанских дилера (чланова мафије) остварило чист приход од милион долара годишње. Ако би свако од њих уложио 3 % зараде у фондове у Швајцарској и Немачкој, то би износило 30.000 \$ по особи (10.000 x 30.000) или 300.000.000\$ годишње. И после тога, сваки од 10.000 Албанских мафијаша је располагао са својих слободних 970.000 \$ годишње. То је енормно висока куповна моћ сваког од ових мафијаша.

14 „Понашају се као припадници ОВК, носе са собом оружје и користе га у прикупљању средстава за куповину новог оружја за ОВК”, изјавио је Мартин Флуха шпански министар безбедности. <http://www.stormfront.org/forum/t330758/>, [03. 10. 2006].

15 М. Лопушина, *нав. дело*, 69–70.

Албанци са Косова и Метохије су главни организатори кријумчарења дроге у Чешкој, на тзв. Балканском путу из Турске према западној Европи. У Чешкој данас има око педесет хиљада бивших Југословена. Половина од њих су Албанци, који служе као јатаци албанској мафији и наркодилерима. Јачањем економске моћи чешког друштва, „златни“ Праг је почетком деведесетих година двадесетог века постао привлачно тржиште за све наркодилере света. Албанцима је то била прилика да уђу на ово тржиште, најпре преко Југословена, а потом преко Хрвата, да би потом сами наставили шворцовање дрогама.¹⁶

Швајцарску не заобилазе међународне организације које је узимају за своју престоницу, па чак и кад је реч о подземним. Земља Виљема Тела постала је тако последњих година и међународни центар наркомафије. У том интернационалном нарко-центру главни бос је Албанац са Косова и Метохије, који из своје централе у Цириху држи конце широке мреже шиптарских трговаца дрогом. Преко Цириха у Базелу, дрога се растура по Европи, али однедавно стиже нешто измењеним трасама. Раније су ти путеви водили преко наше земље, али, пошто су главни албански растурачи у међувремену постали добро познати југословенској полицији, пут дроге је морао да буде промењен. На том нешто заобилазном путу главна међустаница је Будимпешта, где живи велики број Албанаца који се бави и легалним, али више криминалним занимањима. У Швајцарској, где дрога коначно доспева пре него што настави пут до потрошача, води се беспштедна борба за примат. Одлучје традиционална крвна веза учесника у том прљавом, али најunosнијем послу, па су се Албански фисови показали солидарнији и збијенији чак и од сицилијанске омерте.

Само у САД данас има 19 милиона наркомана, а то значи да је тамошњем тржишту дневно потребно најмање деветнаест милиона грама опојних наркотика. Процене говоре да је до 2000. године такво активно тржиште нарасло чак до 60.000 потрошача. За Албанце то је огромно тржиште дрога. Албанци у Америци данас представљају само једну од јачих карика у колумбијском ланцу дистрибуције наркотика. Они држе Њујорк, где има око 60.000 наркомана, Чикаго и Торонто и, према неким проценама, годишње на хериону окрену око 50 милиона долара.

Од 1992 год, увођењем санкција, Југославија је онемогућена да сарађује са осталим полицијама света, јер је аутоматски искључена из Интерпола.

16 Портпарол чешке полиције, Ивана Масова, дала је јанаура 1999. године изјаву: „Чешка је интересантна албанским криминалцима, јер се налази на раскрсници путева према Немачкој и Шведској, а у позадини има Мађарску и Југославију, која им служи као одступница у случају открића и прогона. Због тога је Чешка, а и Словачка, прво постала мета шиптарске нарко-мафије као транзитна, а потом као тржишна земља на Балкану.“ (М. Лопушина, *нав. дело*, 69–70 и *Безбедносн* бр. 06/01.)

А досијеи Интерпола везани за Албанце са Косова и Метохије нису тако сиромашни. Албанска наркомафија је једна од најсуровијих на свету. Америчка полиција има проблема са њом највише због тога јер Албанци, на пример, или подмићују или убијају свог сународника који почне да ради за ДЕА и ФБИ као преводилац за албански језик.

САД су издвојиле 17 милијарди долара за борбу против наркомафије у Америци, али су истовремено амерички политичари одлучили да Албанцима дају 25 милиона долара за куповину оружја и ту се затвара ланац смрти, јер толерисањем шверца дрогама САД омогућавају Албанцима приход, којим се потом плаћа оружје или лобирање, тако да новац опет, и то увећан, остаје у Америци.¹⁷ Поред трговине дрогама, Албанци се у САД баве и проституцијом, трговином оружја, коцком, изнудама и крађама. ФБИ никад није успео да открије тачан број чланова овог клана, јер су они увек у илегалу.

Раширеност ове појаве директно је повезана са географским положајем Југославије, кроз коју пролазе најкраћи сувоземни и други путеви између земаља у којима се дрога производи (средњи и блиски Исток) и земаља са развијеним тржиштем и израженом потражњом уживалаца опојних дрога (земљама западне Европе и северноамеричког континента). Територија наше земље била је уходано транзитно подручје за кријумчарење дроге са Истока према Западу.

Хероин (и друге дроге), са чијом израженијом употребом се на европском континенту отпочело осамдесетих година, на ово тржиште се транспортује из југозападне Азије, највећим делом Балканским путем. Последњих тридесет година највећи испоручилац хероина на амерички континент је Турска, а до деведесетих албанска наркомафија учи и пече занат од турске наркомафије. Главни град за дистрибуцију дроге у Турској је Истамбул, с обзиром на његов изузетан стратешки положај – врата за улазак у Европу, велика морска лука, одакле један део дроге директно бива испоручен на америчко тржиште, интензиван железнички и сувоземни саобраћај, погодан за транспорт дроге у западну Европу. Поред тога, у Истамбулу, који има десетак милиона становника, више од милион су Иранци, који, поред Либанаца, чине најорганизованију мрежу кријумчара опојне дроге.

Најчешћи правци транспорта иду од Турске и то најфреквентнијим међународним путевима који повезују све балканске земље са већим западноевропским земљама. Дрога се најчешће транспортује из:

- Истамбула преко Софије – ГП Градина, Београда, Спелфелда – у Аустрији и Бад Рциханхала у Немачкој у остале делове западне Европе,

17 Почетком септембра 1995. године амерички часопис *Volt strit zurnal* први пут је јавно у САД отворио табу тему албанске наркомафије.

- Истамбула преко Кирија у Грчкој, ГП Богородице и Загреба до Трста и Милана у Италији и даље у западну Европу,
- Истамбула преко Софије, Београда, Будимпеште, Прага и Фуртха у Немачкој до осталих земаља западне Европе.

Још један правац протеже се од долине Бека у Либану, преко Сирије, Истамбула, Софије, Београда и Граца у западну Европу.

Упоредо са избијањем грађанског рата на просторима бивше СФРЈ 1991, увођењем и поштравањем санкција према нашој земљи – што је довело до појачане контроле на граничним прелазима, као и до смањења како путничког, тако и теретног саобраћаја преко наше земље, а тиме и повећања ризика од откривања кријумчарене дроге – дошло је до заобилажења већ уходаног пута дроге.

О томе сведочи и мањи број заплена и мања количина одузете дроге на територији Републике Србије све до 1996. године, када је након делимичног укидања санкција и ублажавања спољне изолације наше земље, поново успостављен пут дроге од Истока према Западу. Илустрације ради, у периоду 1992–1994. године реализовано је 1007 заплена опојних дрога, у којима је одузето укупно 287.161 г разних наркотика, што је знатно мање у поређењу са периодом након оживљавања Балканског пута, када је, примера ради, само у 1996. години реализован скоро исти број заплена (1003).

У периоду важења санкција уведених нашој земљи коришћене су заобилазнице за транспорт дроге. Један правац је полазио из Турске, преко Бугарске, Румуније и Мађарске и даље на Запад, а други такође из Турске, преко Средоземног и Јадранског мора, Италије и даље на западноевропско тржиште.

Након престанка ратних сукоба на просторима бивше СФРЈ и укидања већег дела санкција СРЈ, упоредо са оживљавањем међународног саобраћаја од Блиског истока до западноевропских држава, поново је успостављен стари пут дроге преко територије наше земље, и то углавном преко три путна правца: један правац води до Бугарске, преко ГП Градина код Димитровграда, а потом територије Републике Србије и даље на Запад; други преко ГП Чукарика према Београду, Мађарској и даље ка Западу; трећи пут иде преко ГП Ђенерал Јанковић, кроз Космет, према Београду и даље према Мађарској, а потом ка западноевропским земљама, док се један део опојне дроге транспортује према Црној Гори и Италији.

Након агресије НАТО снага на нашу земљу, изласка снага безбедности са подручја Косова и Метохије и преузимања контроле над овим подручјем од стране међународних војних и цивилних снага, подручје Косова и Метохије је постало место где се складишти велика количина наркотика на путу ка унутрашњости Републике Србије, и даље ка западноевропском тржишту. У вези са тим је и угроженост Секретаријата у Врању, и то нарочито подручје Бујановца и Прешева, посебно село Велики Трнавац – које је учртано

у све карте међународних кријумчара опојне дроге, а назива се „Црно село“ и сматра се једним од познатих светских наркоцентра – затим Лучане, Ораовица и Миратовац, који су насељени искључиво припадницима албанске мањине, која се бави кријумчарењем опојних дрога и укључена је у мрежу међународних кријумчара, коју чине њихови рођаци настањени у западноевропским земљама и у Турској, што отежава убацавање шпијуна преко оперативних веза у ове групе.

Учесталим извођењем терористичких аката албанских сепаратиста у Копненој зони безбедности, па чак и ван ове зоне, практично је онемогућен рад на овој проблематици. Такође, према неким сазнањима, на Косову и Метохији постоје лабораторије за прераду опијума и хероина.

У време агресије 1999. године активиран је пут преко Албаније са центрима у Валони и Драчу, а одатле ка Италију и ка Западу. Албанија постаје значајан произвођач марихуане, па читава села чува војска. У Валону и Драч са истока стиже хероин из Бугарске и Македоније, а кокаин из јужне Америке авионима који слећу у Турској.

Оживљавање тзв. Балканског пута¹⁸ најбоље илуструје колико је јака и активна албанска наркомафија, и да се она налази у жижи светских збивања. Овде ћемо направити пресек заплењене количине дрога.

Новац зарађен трговином дрога врло је често коришћен за илегалну трговину девиза. Према званичним подацима МУП-а, шверцерски канали девизама постоје у Београду, а држе их углавном грађани албанске националне мањине. Паре добијене овим трансакцијама користе се углавном за куповину некретнина и набавку оружја.

Резултати интервјуа узетог 20. 05. 2001. године

Тема разговора са НН се односи на питања илегалног промета психоактивних дрога на Косову и Метохији од стране припадника ОВК.

На питање зашто је прихватио овај интервју, испитаник је дао децидирани одговор: „На ваш позив сам се одазвао зато што хоћу и желим да јавно кажем шта радим и због чега то чиним“.

Испитаник је на постављена питања дао следеће одговоре:

Питање	Одговор
1. Да ли знаш шта је дрога?	Да, свакако да знам шта је дрога, знам да она може да буде корисна и штетна, али ја о њој мислим као о средству које је мени и мојој браћи потреба за остваривање наших циљева.

18 <http://www.com/hr.../interpol...balkanskoj-ruti/185943>, [25. 09. 2008].

2. Да ли знаш да је дрога штетна и да тако трујете и своју децу? Познато ми је да утиче на здравље човека, али ми не размишљамо о здрављу, већ о продаји, а то је начин да се дође лако до новца.
3. На који начин долазите до дроге? На то питање мало је тешко да се одговори, јер то не ради један човек, већ то ради много људи, то јесте организација.
4. Да ли знате да је растурање дроге законом забрањено? Да, знам да је забрањено, али када су неке ствари у питању, и када се већ нађеш на том путу, повратка више нема. За продају дроге ја сам два пута осуђен. Први пут сам ослобођен јер није било доказа, други пут сам добио 5 година затвора. По изласку из затвора сам се прикључио ОВК, тако да сам поново ангажован на дистрибуцији дроге и наркотика.
5. Да ли је тајна којим се каналима дрога допрема на Косово и Метохију? Знате, све велике набавке дроге (хероин, хашиш) и продаја се врше у иностранству, претежно у Швајцарској, Немачкој и Белгији, и дрога која се допрема на Косово и Метохију се углавном задржава само у транзиту, и она иде даље ка Западу, док се овде заржава мала количина.
6. Да ли знате да шиптарска наркомафија данас у свету предстља велику опасност? Да, знам, наша браћа се налазе свуда и баве се разним криминалним радњама. Да би вам било мало јасније, морам да вам објасним две ствари: прво, да се у иностранству (у свим крајевима света) налази велики број Шиптара и то чак из сваке куће два до четири члана; друго, и та родбинска веза је јака, тако је временом извршено повезивање, створен је капитал, и тако почиње да се тргује, мало-помало, осваја се део по део, тамо где је тешко ишло лед се пробијао парама, а коришћена су и друга средства. Међутим, продајом дроге створена су огромна средства, која су коришћена за куповину оружја и опреме за ОВК.
7. Колико је присутан наркотероризам на Косову и Метохији? Знате, када је у питању борба за остварење циљева, а ти циљеви су стварање своје државе, онда се средства не бирају.
8. На крају нашег разговора само још једно питање: како се данас одвија трговина у присуству међународних снага? Много лакше вршимо транзит дроге, а такође лакше допремамо оружје и опрему.

Испитаник је одбио да одговори на следећа постављена питања:

1. Да ли је Хашим Тачи један од главних наркодилера?
2. Да ли је тачно да је све више шиптарске деце који постају зависници дроге?
3. Ко су вође албанске мафије данас?
4. Као припадник ОВК да ли си учествовао у терористичким акцијама?

Циљ овог интервјуа био је да путем добијених одговора само потврдимо сазнања да је албанска наркомафија агресивна, да су њени чланови свесни да ће, уколико не обаве свој део посла, бити жртвовани.

За прериод 1983–2000. године располажемо непотупним званичним подацима о заплeненој дроги на простору Косова и Метохије, СРЈ и у свету:

а) Заплeнена количина кријумчарене дроге на простору Косова и Метохије и СРЈ

У периоду између 1982. и 1984. године кријумчарењем дроге званично се бавило 87 наших и 4 страна држављанина. А за то исто време заплeнено је 17.871 кг хероина, 27.795 кг прерађеног и 9.749 кг сировог опијума, 1.900 кг морфијума, 398 грама хашџиша, 3.525 кг марихуане и 100 грама кокаина. Транзитом преко наше земље истовремено је прошверцовано 2.5 тоне хашџиша, 80 килограма хероина и вероватно много више ове и других врста дрога које нису никада откривене.¹⁹

Табела бр. 1. Количина дроге заплeнене у периоду 1985–1993. године²⁰

Врста дроге	Количина
опијум	134,614 кг
опијумски мак	1 кг и 136 ком.
морфијум	7.957 кг и 721 амп.
хероин	607,34 кг
други опијати	376 кг, 563 амп. 160 таб.
синтетички наркотици	252 г, 1.492 амп, 2.803 там. и 131 ставода боца
кока база	2,104 кг
соли кокаина	46 кг

19 Из архива МУП-а Републике Србије – путем Интернета, http://www.mup.gov.rs/cms_cir/home.nsf/index-lat.html, [23. 03. 2003].

20 Др Јован Букелић, *Дрога, мист или болест*, Институт за наркоманију и алкохолизам, Београд, 1988, 287.

канабис (марихуана)	12.448 кг
канабис (смола)	5.025,761 кг
течни канабис	48.802 кг
канабис (биљка)	20.536 стабљика
канабис (семе)	1,1 кг и 1.492 ком.
амфетамин	116 г и 3.000 таб.
Барбитурати	2 кг, 300 таб. и 74 амп.
ЛСД	849 таб, 463 ком. и 1.380 доза
психоактивни лекови	1.173 амп, 150 боца, 1.182 таб.

На граничном прелазу Градина код Димитровграда у 1993. години је откривено 188 кривичних дела неовлашћене производње и стављања у промет опојних дрога и 68 кривичних дела омогућавања уживања опојних дрога.

Табела бр. 2. Упоредни приказ броја реализованих заплених количина опојних дрога у периоду од 1994. до 2000. године

Год.	Број заплена	Укупно заплених дрога	Хероин (г)	Кокаин (г)	Марихуана	Хашиш	Екстаза
1994.	729	171.619	30.228	778,5	136.621	3.992	
1995.	784	741.208	76.885	1.041	661.479	1.793	
1996.	1.003	1.293.334	651.994	233	638.489	2.519	99
1997.	1.388	853.958	60.711	355	788.655	95	4.142
1998.	1.664	1.427.986	46.980	118.611	1.260.012	1.135	1.248
1999.	1.809	1.768.109	17.384	11.041	1.639.561	100.017	106
2000.	2.306	185.181	23.954	2.413	148.725	9.473	616

Највеће количине опојне дроге заплене су на подручју Косова и Метохије, с обзиром на то да су лица албанске припадности са овог простора чести актери у међународним каналима за кријумчарање опојних дрога. Секретаријат у Приштини поднео је 10 кривичних пријава против 30 лица због извршења 11 кривичних дела неовлашћене производње и стављања у промет опојних дрога. Од њих је одузето 11.697 г хероина. У четири случаја заплене опојне дроге на подручју овог Секретаријата одузето је по више од једног килограма, док су у насељу Сунчани брег, приликом продаје два килограма опојне дроге хероина, лишена слободе два лица са подручја Призрена. У Косову Пољу је лишена слободе група лица при покушају продаје 3.163 г

опојне дроге која је илегално пренета из Македоније. Откривени случајеви показују да се опојна дрога најчешће набавља по знатно нижим ценама у Турској, Бугарској и Македонији, а затим кроз нашу земљу преноси на западноевропско тржиште, или се продаје на домаћем тржишту. На подручју Секретаријата у Гњилану²¹ од два лица одузето је 1.016 г хероина, а у Секретаријату у Пећи је од македонског држављанина одузето 879 г хероина прокријумчареног из Македоније. На подручју Секретаријата у Приштини је одузето 13.698 г опојних дрога, од чега 13.545 г хероина и 133 г марихуане. У свим откривеним случајевима учесници су били лица албанске припадности или је дрога донесена из Бугарске и БЈРМ по њиховој наруџбини. Радници Секретаријата у Београду реализовали су 489 заплена опојних дрога и одузели 25.716 г хероина, 10.036 г кокаина, 86.352 г марихуане, 686 г хашиша и 27 доза ЛСД. Највећа реализована заплена резултат је акције која је започета 1994. године, а окончана децембра 1995. године, када је од два лица одузето 15 кг хероина.

Октобар 1996. године био је прни месец за косовску наркомафију, јер је тада оштећена за читавих двадесет милиона марака. Те године је пронађено 190 кг хероина у једном словеначком камиону, а дрога је припадала Насеру Белегу, приватнику из Пећи. Са интензивирањем кријумчарења дроге преко наше земље настављено је и током 1997. године, о чему сведоче две веће заплене хероина на граничном прелазу Градина. У току године је извршено 1.388 заплена, од тога 60.711 г хероина, 355 г кокаина, 788.655 г марихуане, 95 г хашиша и 4.142 ком. екстазе. Тако је у јуну 1998. године на ГП Градина, у специјалном бункеру путничког возила, којим је управљао Ахмети Ремзија из Гњилана, пронађено и одузето 14 кг хероина.

Од 1994. до 1998. године на самом Косову и Метохији ухапшено је 225 Албанаца због учешћа у међународним кријумчарским каналима хероина, који је углавном био намењен западној Европи и Америци, само мањим делом домаћем тржишту. У овим акцијама заплењено је 115 кг хероина.

Разбијањем Приштинске везе, како је заведена у документима РСУП-а Србије, прекинут је међународни шверцарски ланац кријумчарења и трговине хероином, који се протезао од Истамбула, преко Приштине, до Мадрида, Милана, Минхена, Брисела, па до градова са оне стране Атлантика.

Да се ради о изузетно уносном и уходаном послу, сведочи и чињеница да се кријумчарењем дрога преко наше земље није престало ни током 1999. године и агресије НАТО снага на нашу земљу. У том периоду је извршено 1.809 заплена и заплењено 17.384 г хероина, 11.041 г кокаина, 1.639.561 г марихуане, 100.017 г хашиша и 105 ком. екстазе.

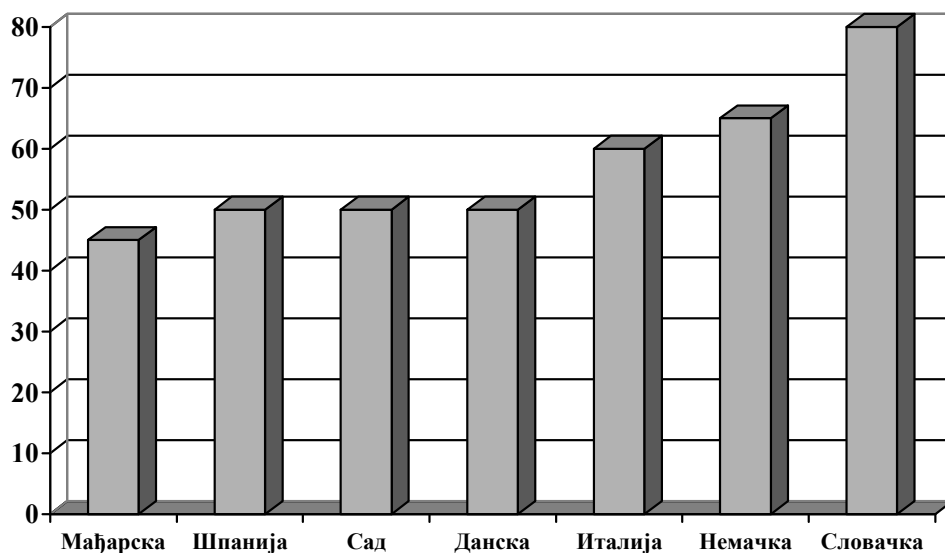
21 Временом се посао са дрогом из Великог Трновца преселио у Гњилане, у насеље Гавран, које прети да у полицијским круговима Европе постане популарније од чувеног „Црног села“.

У 2000. години повећана је количина заплетењене дроге (хероина) која се кријумчари преко наше земље или остаје на домаћем тржишту. Хероин који се појављује у нашој земљи турског је порекла, а кријумчари се из Бугарске и Македоније, најчешће друмским превозним средствима и железницом. О томе сведочи заплена опојне дроге – хероина на ГП Градина, 9.660 г хероина. Секретаријат у Нишу је пресекао канал за кријумчарење кокаина (108 г), којим је ова дрога допремана са подручја Косова и Метохије.

б) Заплетењене количине дроге у свету

Директне последице активности албанске наркомафије осетиле су још почетком 1991. године земље у којима је турска дрога препродавана. Само у Италији је, на пример, 1990. године заплетењено је 902 кг хероина или 30% више него 1989. године. А у Немачкој, где је заплетењено 2.362 кг хероина, умрло је те 1990. године две хиљаде особа.

Графикон бр. 1 *Процентуално – нарко тржиште које држи албанска наркомафија у свету*

Шверцованих дрога те године, према подацима Интерпола, било је више у просеку 40%, јер је у Енглеску ушло 70% више дрога, а у Француску 50% више него 1989. године. Интерпол је установио да је 70% те дроге дошло Балканским путем у Европу. Од тога, по бугарским изворима, половину товара контролишу Албанци са Косова и из Македоније.

Још током 1993. године у иностранству је Интерпол ухапсио стотинак југословенских грађана (скоро 95% чине Албанци) који су се бавили трговином

дрогe. Највише их је притворено у Немачкој, Швајцарској и Италији. Чак осам европских земља је те године радило на разбијању шверцерске групе Бенцамин, коју су водили браћа Бахри Веселај из Прешева. Заједно са њима ухапшено је још 330 дилера и заплeњено чак 250 кг хероина.

Серија полицијских рација и судских процеса у Италији током лета 1998. године открила је умешаност албанске мафије у организовани криминал свих врста, од кријумчарења хероина до продаје деце и проституције. Швајцарска полиција је 13. маја 1998. године у Лозани ухапсила Рифата Мусу Салманија, Албанаца са Косова и Метохије, који је у периоду од 1992. до 1995. године прокријумчарио и ставио у промет 465 килограма хероина, чија је оријентациона вредност преко 15 милиона швајцарских франака.²² Италијанска полиција 1998. године разбија један мафијашки круг, чијим је новцем од дроге албанска наркомафија купила оружје. Дрога иде са Блиског истока, преко Аустрије и Мађарске за Италију.²³ Кријумчарска активност припадника албанске националне мањине је последњих година несмањеним интензитетом настављена и на међународном плану.

Према добијеним подацима од Интерпола западноевропских земаља у 1998. години, због кријумчарења опојних дрога у овим земљама су лишена слободе 143 југословенска грађанина, од којих је 135 Албанаца са Косова и Метохије. Том приликом, од ових лица је одузето укупно 224 кг хероина, 9.069 г кокаина, 3.100 г хашиша и 2 кг марихуане.

Иако је током 1999. и 2000. године донекле смањено кријумчарење опојне дроге преко наше земље, није прекинут тзв. Балкански, пут који води преко граничног прелаза Градина, у чему и даље учествују припадници албанске мањине. У бројним извештајима специјализованих страних служби за борбу против трговине опојним дрогама и међународних организација,

22 Вили Подрут, савезни државни тужилац Швајцарске, изнео је званично саопштење да је у овој земљи у лето 1992. године откривена косовка веза и ухапшене су 334 особе, заплeњен 51 килограм хероина и 332 комада оружја, обелодањена је операција Бењамин – Пробалкан у којој су учествовале полицијске снаге из готово читаве Европе. Према обавештењима тужиоца Подрута, у овој акцији, која је почела у мају учествовало је 18 кантоналних и градских полицијских група. Акција је синхронизована највише са немачким, аустријским и италијанским полицијама. Овом косметском везом швајцарски Шиптари су прошверцовали око 200 килограма хероина, вредног 814 хиљада франака, нове аутомобиле и вредну техничку опрему. Тужилац је посебно нагласио: „Код ове групе Албанца заплeњено је и оружје. Од тога је 105 комада наоружања из Швајцарске, преко Немачке, Аустрије и Италије пренесено у Словенију и даље у Хрватску и на Космет. Углавном су то били калашњикови и израелски пиштољи. Због оваквог наоружавања Шиптара са Космета швајцарска полиција ће увести строже контроле, а држава ће донети нови закон којим ће у Швајцарској бити поопштрени кријтеријуми за куповину оружја.“

23 ДПА, АПА бр. 738 од 09. 08. 1998. год.

као што је Интерпол, наглашена је повезаност албанске наркомафије са водећим припадницима тзв. ОВК, па и Хашимом Тачијем, самозваним лидером ове терористичке организације.²⁴

Велики Трновац, месташце у општини Бујановац на југу Србије, има око 10 хиљада становника претежно албанске националности (некада је то било српско насеље). Њих 200 се активно бави трговином дроге. Половина њих су на привременом раду у иностранству, а друга половина је у подземљу. Само протекле године Интерпол је трагао за две стотине Шиштара пореклом из Великог Трновца због сумње да су учествовали у илегалној трговини дрогама и да припадају албанској наркомафији.

Цене дувана и стоке су почеле да падају, ситуација се мењала, генерације су стасавале без наде да ће се запослити. Немачка, Аустрија и Швајцарска су биле земље снова: и мушкарци су одлазили и радили углавном грађевинске послове, што је иначе традиција, поред „хероинске“ неупоредиво исплативије. После 1981. године кренуо је нови талас исељеника и из те базе се регрутовала данашња успешна генерација трговаца хероином.

Претпоставке су биле ту: део породице у Турској, где су прави власници робе, део породице у Великом Трновцу, где се роба препракује, привремено складишти и транспортује пут Запада, део породице који брине о пласману у Швајцарској или Немачкој. Скоро да не прође хашшеће наркодилера у земљи и свету, а да се у њему не нађе по који становник Великог Трновца.²⁵

Свакодневно се може чути у Бујановцу да у Великом Трновцу има више девиза – марака, франка, долара, него у Народној банци Србије. Свима је овде добро, са велелепним палатама, ограђеним великим зидинама, скупоценим аутомобилима, а поставља се питање одакле. Одговор на то је – зарађен новац од хероина. Деценијама су се људи бавили хероином, као да тргују било којом другом робом. У породичним круговима синови су настављали оно што је отац започео, никад не прелазећи критичну границу од профитрговаца до уживалаца.

Зарада на хероину мами младу, тек стасалу генерацију овог села. Довољно је бити стражар у ланцу и за ту дужност се добија 200 ДМ. Сматра се да се у посао не креће ако минимална зарада ни износи бар 10.000 ДМ. У селу

24 Бугарски независни политички часопис *Монитор* (од 23. маја 2001) објавио је чланак под насловом „Терориста и наркодилер Тачи произведен у ’демократу‘“, у коме се каже: „На Космету се родио још један историјски парадокс – Хашим Тачи звани Змија, вођа албанских сепаратиста и терориста из тзв. ОВК, за кога је више западних специјалних служби за борбу против организоване мафије и криминала рекло да је главни наркодилер, постао је ’демократа‘“.

25 1989. године на словеначком прелазу Шентиљ, ухапшени су Таљ Рапшито и Халит Васуфи из Великог Трновца, који су возили на Косово и Метохији осам аутомата и 680 метака и 1 кг хероина

грам хероина кошта 25 ДМ, у Приштини већ 50 ДМ, у Београду 100 ДМ. А на крајњем одредишту, на Западу, када роба доживи сва „пресецања“, цена грама је између 150 и 200 ДМ.

Становници Великог Трновца данас живе у специфичном гету, језички, обичајно и политички подељени од суседа Срба у Бујановцу. Имају један телефон и једног лекара у смени, запуштену школу, и осећај да полиција није претерано заинтересована да им спаси децу од хероинске напасти. У овом тренутку више од 50 младих зависника повремено тражи помоћ лекара када западне у кризу.²⁶

Резултати интервјуа узетог 20. 05. 2001.

Тема разговора са НН лицем се односи на питање организовањог укључивања у илегални промет дроге у селу Велики Трновац код Бујановца. На питање зашто је прихватио овај интервју, испитаник дао је следећи одговор: „Желим да вам помогнем у вашем истраживању, како бисте дошли до закључака и траженог одговора на тему коју истражујете“.

Испитаник је на постављена питања дао следеће одговоре:

Питање	Одговор
1. Налазимо се у селу Трновци крај Бујановца. У свету је познато као највећи дистрибутивни центар дроге и оружја. Колико сте упознати са тим и да ли је то тачно?	Овде где се налазите је мало село, али капитал се овде мери на тоне. Ја не знам да смо центар, али знам да се дрога свих врста продаје, као и најсавременије оружје, али морам напоменути да се она овде налази само у транзиту, а њен пут је негде на Западу.
2. Да ли је цело село укључено у дистрибуцију дрога, или само одређена група људи у вашем селу?	Пошто сте дошли у наше село, можете да видите да је село добро повезано са комуникацијама. За овај ризични посао је требало све дорбо организовати, како у иностранству, тако и овде, једноставно то, па онда сами закључите.
3. Ко има највише користи од новчаних средстава добијених продајом дрога, и колико од тога добија ваше село?	На то ваше питање је тешко дати одговор. Већ сам Вам објаснио да наши фисови (породични кланови) и браћа у иностранству обављају све велике послове – уговарају, организују, а ми смо ту да ту робу усмеравамо ка циљу. Средства се наменски користе, за набавку оружја за ОВК, потом се финансира влада Републике Косово. У сваком случају свако добије свој део.

26 Беким Мустафа, стар 22 године, у селу Велики Трновац умро је од претеране дозе хероина.

4. Да ли знате да је дрога штетна и да се уништавају младе генерације, и да ли у вашем селу већ има око 50 зависника; пре пар месеци умро је ваш суграђани од превелике дозе хероина?
- Свакако да знам, иначе сам просветни радник. Без обзира на штетност, деца мисле да је то добро. Међутим, дрога има и добру страну код нас, тако да приликом наших акција ми користимо дрогу, јер тада смо јачи. Не, ми не уништавамо младе, већ им уливамо наду и снагу да се боре и да немају страх. Знате, ризик је велики, ми смо свесни тог ризика и добар део младих људи дође у искушење.
5. Да ли припадаш наркомафији или наркодилерима?
- Ово ваше питање је доста провокативно, а одговор би могао да буде: и једно и друго, да сам продавао дрогу – јесам, да сам због тога био осуђиван, и то стоји, да и данас тај посао радим, и то је истина.
6. Да ли су мештани вашег села припадници ОВК и да ли су били ангажовани на Косову и Метохији?
- Да, било је пар момака који су отишли у Малишево и прикључили се ОВК.
7. Да ли сматрате да је ОВК терористичка организација и да се продајом дроге купује оружје?
- Албанац сам, и увек сам уз свој народ. Ако ОВК води народ за добро, и циљ је своја држава, онда не мислим да је терористичка. На тај други део питања не могу да вам одговорим.
8. Доласком КФОР-а на Косово и Метохију, чули смо да се продаје марихуана много више него раније, а знамо да је ваше село центар хероина. Да ли ту има истине ?
- Тачно је да се овде претежно продаје хероин, али у последње време може да се нађе и кокаин, хашиш и марихуана. Има истине да се одавде свакодневно одређена количина марихуане шаље на Косово и Метохију, а претежно су корисници припадници КФОР-а, као и остали млади људи на Косову и Метохији.

Пошто се о селу Велики Трновац све зна, циљ нам је био да наш саговорник буде са тог простора, да би се потврдила сазнања која постоје. Од нашег саговорника смо сазнали да се сви послови раде у великој тајности. Када погледате село у току дана, немате осећај да се ту завршавају „велики“ послови. Али када падне ноћ, сви послови се обављају кратко, брзо и ефикасно.

Истраживањем путем анкете (случајни узорак), циљ нам је био да дођемо до мишљења и ставова припадника албанске националне мањине који се налазе на издржавању затворске казне због кривичних дела тероризма и кријумчарења дрога. Постигли смо следеће резултате:

Резултати спроведене анкете

У реализацији емпиријских истраживања, а у складу са одобреним пројектом магистарске тезе, спроведено је анкетирање три групе затвореника, и то:

1. У затвору **Дубрава у Истоку** испитана је група од 411 затвореника, јануара 1999. године.
2. У затвору **Забела у Пожаревцу** испитана је група од 274 затвореника, маја 2000. године.
3. У затвору **Забела у Пожаревцу** испитана је група од 73 затвореника, маја 2001. године.

У типизираној анкети, поред основних података о структури испитаника, биле су још две групе питања:

- прва: о припадности испитаника организацији ОВК и разлозима кажњавања,
- друга: о активностима испитаника у илегалном промету психоактивних дрога.

Резултати ових истраживања дати су у наредним табелама.

Анкета бр. 1: У затвору Дубрава у Истоку (јануар 1999. године)

1.1. Структура узорка / испитаника (табела бр. 1)

Испитаника (узорак)	Школска спрема								Место пребивалишта				Држављанство			
	ОШ		Средња		Виша		Висока		Град		Село		Има		Нема	
	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%
411	165	40	197	48	14	2	37	9	214	52	197	47	403	98	8	2

Испитаника (узорак)	Познавање српског језика						Статус у затвору					
	Зна		Слабо		Не зна		Притвор		Осуђен		Оптужен	
	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%
411	234	57	124	30	53	13	193	47	70	17	148	36

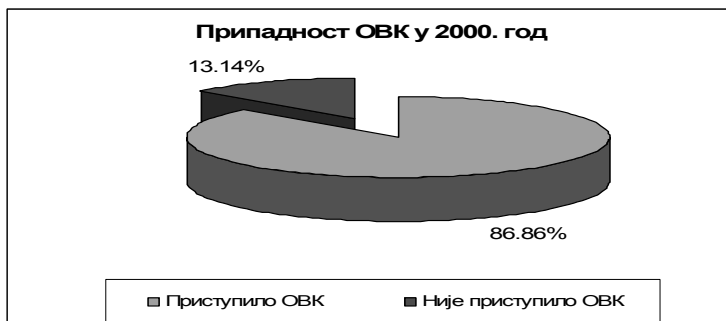
Мушкараца је заступљено са 99,27%, а жена са 0,26%.

Из табеле произилази да највећи број испитаника има средњу стручну спрему, тј 48%. Међутим, треба истаћи да у групацији са вишом и високом спремом има три магистра. Индикативан је податак у наведеној

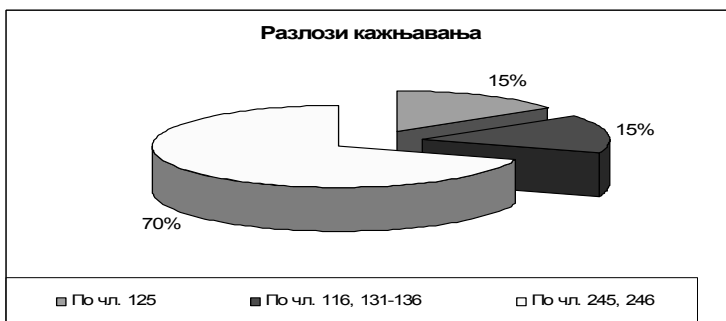
категорији испитаника нема лица која нису школована. Такође, из табеле се види да доминирају испитаници са градског подручја.

1.2. Припадност ОВК

1. Приступило ОВК

2. Разлози кажњавања²⁷

На издржавању казне испитаници су у затвору у већини случајева на основу члана 131–136 КЗ СРЈ.

1.3 Активности у илегалном промету дрога (табела бр. 2)

Испитаника (узорак)	Учесници у илегалном промету				Мотив (активан део)				Нису учесници у илегалном промету дроге	%
	Активан	%	Пасиван	%	За Косово Републику	%	Личне потребе	%		
411	62	15	29	7	7	17	21	5	320	78

²⁷ Члан 125 КЗ СРЈ – кривично дело за тероризам – чланови 116, 131–136 КЗ СРЈ – кривично дело за удруживање територијалне целине, учествовање у непријатељској делатности, позивање на насилну промену уставног уређења, изазивање националне, расне, верске мржње, повреда територијалног суверинитета – Члан 245 и 246 КЗ СРЈ – кривична дела за неовлашћену производњу и стављање у промет опојних дрога.

Испитаници су се изјаснили да је главни циљ њиховог деловања борба за независно Косово, јер продаја дроге је у интересу тероризма, сепаратистичког покрета на Космету. Без обзира на то што се 78% изјаснило да нема везе са дрогом, већ да су припадници ОВК, одговорили су да подржавају њихову борбу за остваривање истих циљева.

Анкета бр. 2: У затвору Забела у Пожаревцу (мај 2000. године)

1.1. Сѝрукѝура узорка / исѝиѝаника (ѝабела бр. 3)

Испитаника (узорак)	Школска спрема								Место пребивалишта				Држављанство			
	ОШ		Средња		Виша		Висока		Град		Село		Има		Нема	
	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%
73	57	78	12	16	4	5			12	16	61	84	63	86	10	14

Испитаника (узорак)	Познавање српског језика						Статус у затвору					
	Зна		Слабо		Не зна		Притвор		Осуђен		Оптужен	
	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%
73	29	40	29	20	15	37	27	37	25	34	21	29

По основу школске спреме, доминира основна школа, и то са 73%, што указује да се ради о лицима са ниским степеном образовања, са којима може лако да се манипулише ради остваривања жељених циљева. Такође, треба напоменути да 30 испитаника нема југословенско држављанство.

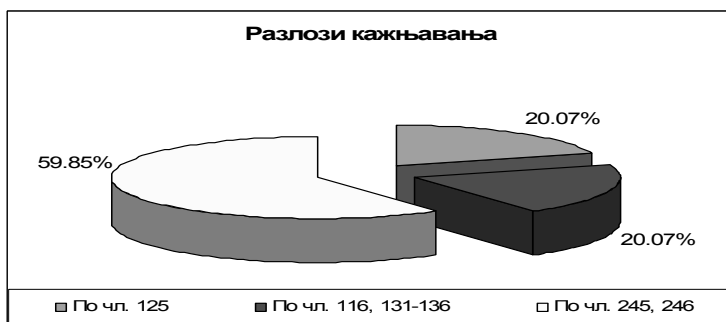
1.2. Припадност ОВК

1. Приступило ОВК

2. Разлози кажњавања

1.3 Активност и у илегалном промету дрога (табела бр. 4)

Испитаника (узорак)	Учесници у илегалном промету				Мотив (активан део)				Нису учесници у илегалном промету дроге	%
	Активан	%	Пасиван	%	За Косово Републику	%	Личне потребе	%		
274	54	20			44	81	10	19	220	80

На постављено питање испитаници су увек идентично одговарали, само мали проценат испитаника се изјаснио да се бави продајом дроге за личне потребе. Међутим, међу испитаницима постоји узајамна блискост, што потврђује тезу о породичној, односно племенској повезаности – о тзв. односу „фисова“.

Анкета бр. 3. У затвору Забела у Пожаревцу (мај 2001. године)

1.1. Структура узорка / испитаника (табела бр. 5)

Испитаника (узорак)	Школска спрема								Место пребивалишта				Држављанство			
	ОШ		Средња		Виша		Висока		Град		Село		Има		Нема	
	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%
73	57	78	12	16	4	5			12	16	61	84	63	86	10	14

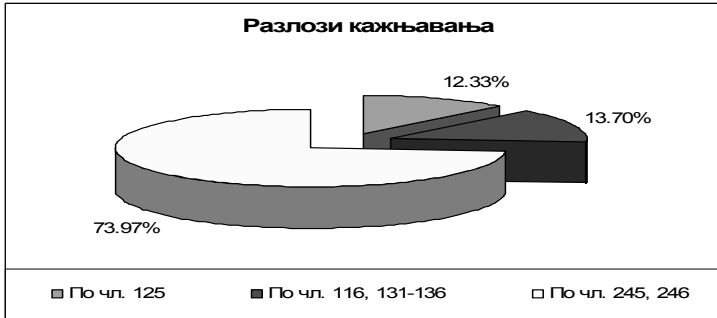
Испитаника (узорак)	Познавање српског језика						Статус у затвору					
	Зна		Слабо		Не зна		Притвор		Осуђен		Општен	
	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%	Бр.	%
73	29	40	29	20	15	37	27	37	25	34	21	29

1.2. Припадност ОВК

1. Приступило ОВК

2. Разлози кажњавања

1.3 Активност и у илегалном промету дрога (табела б)

Испитаника (узорак)	Учесници у илегалном промету				Мотив (активан део)				Нису учесници у илегалном промету дроге	%
	Активан	%	Пасиван	%	За Косово Републику	%	Личне потребе	%		
73	54	74	6	8	51	70	9	12	13	18

На основу добијених података и постављеног питања шта ће радити по изласку из затвора, може се закључити следеће: отпуст код ове категорије испитаника може се повезати са тежином њихових кривичних дела тероризма: криви су што су од 1992. до почетка 1997. формирали терористичко удружење под називом ОВК, ступили у чланство, предузимали организоване и координиране акте насиља, инспириране политичким мотивима и управљене на угрожавање уређења и безбедности СРЈ, са крајњим циљем да се отцепи Косово од Републике Србије / Југославије и формира засебна држава Република Косово. Приступали су наоружању, поседовали разне

експлозиве, извршили више напада на објекте ВЈ и МУП-а, на грађане српске и црногорске националности, као и на лојалне грађане Албанце.

Само привремени излазак из затвора испитаника из ове категорије, може се повезати са њиховим ригидним, тешко променљивим ставовима у вези кривичних дела, о чему сводоче и подаци наведене анкете, где су испитаници за ова кривична дела дефинисали однос према свом будућем понашању. Од анкетираних лица, већина (приближно 85%) се изјаснила да ће по истеку казне заступати исто мишљење о делу и идентичне политичке ставове. Одговоре 15% испитаника од укупног броја анкетираних који су изјавили да ће изменити своје ставове, треба прихватити са резервом, јер претпостављамо да су мотивисани добијањем одређених погодности.

Уместо закључака

Поред свих економских, социјалних и политичких проблема који оптерећују нормалан развој у наше земље, она се мора суочити са озбиљним друштвеним проблемом наркоманије и наркотероризма. Одлагање нагомиланих проблема у овој области само ће отежати, успорити друштвено-економски развој земље у транзицији. На основу резултата истраживања у овом раду намеће се потреба да се без чекања и већих материјалних улагања одмах предузму следеће мере:

а) У области образовно-васпитног система потребно је спровести и систематску и садржајну едукацију едукатора и едукацију ризичне групе млађих и старијих адолесцената од 7 до 22 године о манифестацијама наркоманије и кријумчарења дрога преко средстава јавног информисања (пре свега ТВ образовног програма), спровести планску, научно финансирану и на популаран начин презентовану обуку целокупног становништва на ову тематику.

На вишем ниву треба организовати и спровести специјализовану едукацију здравствених, социјалних, полицијских и царинских радника, правника, судија и специјалних снага за борбу против наркоманије и кријумчарења дрога. Едукација је моћна превентивна мера великог друштвеног зла наркоманије и кријумчарења дрога. Она може бити ефикаснија од свих репресивних мера које се деценијама спроводе. Крајњи циљ едукације јесте промена ставова нашег човека према табу теми наркоманија и наркотероризам. Снагом сопствених сазнања и јавним жигосањем незаконитих појава, човек и друштво се најбоље бране и штите од свих негативних последица које производе те појаве.

б) У оквиру наших закона и норми понашања, усклађених с међународним конвенцијама, треба чинити све да се успостави потребна евиденција свих зависника од опојних и других психоактивних супстанци и

једињења природног и синтетичког порекла као полазна основа за планирање и реализацију програма лечења (одвикавања), рехабилитације и ресоцијализације наших наркомана. Увођењем јединствене картотеке у оквиру здравствене и социјалне службе наркомани би се за помоћ обраћали званичним стручним органима и тиме би се кидале везе са наркодилерима и криминалцима.

в) Неопходно је спровести ревизију, допуне и осавремењавање кривичних закона када су у питању санкције за учињена кривична дела у вези са наркоманијом, илегалном производњом, фабрикацијом и кријумчарењем психоактивних дрога природног и синтетичког порекла.

На основу експертизе, теорије и праксе, било би потребно да се санкције за кривична дела из ове области значајно повећају и да се као извршиоци и саучесници у чињењу ових кривичних дела уврсте и: родитељи малолетне деце наркомана који одржавају везу са наркодилерима и врше набавку дрога, организатори и власници производње и фабрикације дрога, наручници и организатори кријумчарења дрога, дипломате, полицајци, цариници и други званичници који примају мито, за лобирање, за куповину оружја, за „прање“ новца итд.

Литература

Безбедносћ, бр.06/01, Београд.

Букелић 1998: Ј. Букелић, *Дрога, мити или болесни*, Институт за наркоманију и алкохолизам, Београд.

Гајовић, Благојевић 1973: А. Гајовић, Т. Благојевић, „Појавни облици токсикоманија и кријумчарења дрога у Београду“, *Архив за фармацију*, Београд.

Видачић 2000: Р. Видачић, *О коренима сејарайизма и тероризма на Косову*, Београд, Службени лист СРЈ, 2000.

Јаковљевић 2000: О. Јаковљевић, „Кривично дело тероризма“, *Правни животи*, Београд 1993.

Лопушина 2000: М. Лопушина, *Балканска смрт*, Легенда, Чачак, 2000.

Лопушина 2001: М. Лопушина, *ОВК њројив Јујославије: како смо изјубили Косово и Мешохију*, Легенда, Чачак 2001.

Монитор (Бугарски независни политички часопис), 23. мај 2001.

Интернет:

<http://www.arhiva.glas-javnosti.rs/arhiva/1999/07/20/srpski/P99071914.shtm>, [19. 07. 1999].

<http://www.mup.gov.rs/cms/resursi.nsf/InformatorMUP>, [20. 02. 2003].

http://www.mup.gov.rs/cms_cir/home.nsf/index-lat.html, [23. 03. 2003].

<http://www.srbija.gov.rs/kosovo-metohija/?id=19991>, [20. 05. 2012.]

<http://www.stormfront.org/forum/t330758>, [30. 10. 2006].

<http://www.com/hr.../interpol...balkanskoj-ruti/185943>, [25. 09. 2008].

Hatidža BERIŠA

BEGINNING AND DEVELOPMENT OF THE ABUSE AND ILLEGAL TRAFFIC OF DRUGS IN KOSOVO AND METOHIA

Summary

Drug addiction (toxicomania) became a global social, psycho-medical, and political-legal problem of the 70-ies of the 20th century. At the end of the 20th and at the beginning of the 21st century this pandemic, white plague, is beginning an important support and potential to the phenomena such as economic, social and political crises in the world and with us. It deteriorated the stability of defensive-security system in many, and especially in the countries in transition.

Drugs smuggling and the activity of drug mafia in contemporary world as per its brutality and mass overcome all forms of classical terror and terrorism, and illegal production, traffic and commerce of drugs became a golden basis of terrorism whose forms were being manifested in our areas. That had taken a pace especially in the period of separatist movement of breakdown of SFRY in 1981-1992, and 1998 which was lasting until now in the areas of Kosovo and Metohia, Bujanovac, Preševo, Medveđa out of which the centre of gravity was transferred to Macedonia. Such activity became a crucial characteristic of Albanian nationalists and separatists via their own drugs mafia and terrorism in Kosovo and Metohia.

Key words: drug, drug addiction, drugs terrorism, smuggling.